

Приложение №17: Резюмета на рецензираните публикации на български език и на английски език

на гл. ас. д-р Александър Иванов Ранев

Факултет по науки за образованието и изкуствата, Софийски университет
„Св. Кл. Охридски“

Показател В 3. Хабилагационен труд – монография

1. Александър Ранев. Позитивно възпитание и поведенческа промяна. Работа с деца предизвикателно поведение. Университетско издателство. ISBN: 978-954-07-5565-6, Рецензирано. 2022.

Резюме. Монографичният труд е посветен на работата с деца с предизвикателно поведение и емоционални затруднения. Изследването е базирано, както на задълбочен анализ на литературни източници по темата, така и на дългогодишния ми опит при работа с деца и младежи в училище, центрове за подкрепа и социални услуги. На тази база е структуриран подход основан на идеите, методите, стратегиите на позитивно ориентираното възпитание и подкрепа. Включени и са и множество примери от практиката, работни инструментариуми като целта е трудът да бъде полезен на специалисти от различни сфери на работа с деца в това число учители, възпитатели, социални работници, училищни психолози и др. включително и родители. Основната хипотеза е, че предизвикателното поведение е следствие от множество фактори, свързани както с индивидуалността на детето, така и с културните особености и ресурсите в неговото обкръжение. За да се постигнат трайни и устойчиви резултати, е необходим цялостен подход за поведенческа подкрепа и възпитание.

Summary. The monography is dedicated to working with children with challenging behavior and emotional difficulties. The research is based both on an analysis of literary sources on the subject, and on my many years of experience working with children and youth in schools, support centers and social services. Based on this analysis, an approach based on the ideas, methods, strategies of positively oriented education and support is presented. Also included are numerous examples from practice, working tools, as the goal is that the work will be useful to specialists from various fields of work with children, including teachers, educators, social

workers, school psychologists, parents, etc. The main hypothesis is that challenging behavior is a consequence of multiple factors related to both the individuality of the child and the cultural characteristics and resources in his environment. A holistic approach to behavioral support and education is needed to achieve lasting and sustainable results.

Показател Г 4. Публикувана книга, която не е представена за основен хабилитационен труд

1. Александър Ранев. Петър Дънов за възпитанието. София. Изток-Запад. ISBN 978-610-01-0142-0, Рецензирано. (2017)

Резюме: Текстът е посветен на изследването на педагогическите идеи на Петър Дънов и е опит за тяхното обобщаване и систематизиране. Тези идеи се разглеждат както в контекста на други алтернативни модели (като валдорфската и монтезори педагогиката), така и в естеството на приложението им в образователната среда днес. Изследователският инструментариум включва анализ на литература, фокус група, наблюдения. Това е, може би, първият опит за структуриране на образователните и възпитателни идеи на Петър Дънов, включително чрез опита и нагласите на съвременни педагози, прилагащи ги в своята образователна практика. Събраните данни позволиха да се обоснове нова педагогическа система в българското образователно пространство, притежаваща свои специфични възпитателни и образователни цели, методи, принципи, които са представени в труда. Разгледани са и някои спорни, неизяснени въпроси, които биха представлявал интерес за последващи изследвания. От цялостния преглед мога да заключа, че педагогическите възгледи на Петър Дънов съчетават в себе си елементи на формалното и неформалното образование, на традиционното и нетрадиционното, духовното и светското, научното и мистичното. Това им придава богатство и в същото време повдига въпроси, буди критика и съмнения водещи до риск както от пълно отхвърляне и неприемане, така и идеализиране.

Summary: The text is dedicated to the study of Petar Danov's pedagogical ideas and is an attempt to summarize and systematize them. These ideas are considered both in the context of other alternative models (such as Waldorf and Montessori pedagogy) and in the nature of their application in the educational environment today. The research toolkit includes literature analysis, focus group, observations. This is, perhaps, the first attempt to structure the educational and educational ideas of Petar Danov, including through the experience and attitudes of modern educators applying them in their educational practice. The collected data

made it possible to justify a new pedagogical system in the Bulgarian educational space, possessing its own specific educational and educational goals, methods, principles, which are presented in the work. Some controversial, unsettled issues that would be of interest for further research are also discussed. From the overall review, I can conclude that Petar Danov's pedagogical views combine elements of formal and informal education, traditional and non-traditional, conservative and innovative, spiritual and secular, scientific and mystical. This gives them richness and at the same time raises questions, arouses criticism and doubts leading to the risk of both complete rejection and non-acceptance as well as idealization.

Показател Г 6. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

1. Александър Ранев. Съдържателни и практически измерения на мениджмънта на класа като работна (физическа) среда. В: сп. Професионално образование, 2/2013. стр. 105-114. ISSN 1314 – 555X

Резюме. Статията е насочена към представяне на един съществен елемент от организационно-възпитателните дейности на учителя, а именно организацията на работната (физическа) среда и нейното влияние върху поведението на учениците и психоклимата в клас. В статията са представени основните подходи в разбиранията за съдържателните измерения на работната (физическа) среда - време, пространство, хигиена, екология, документация. Представени са и конкретни практики, подкрепени с данни от изследвания, чрез които учителите биха могли да подобрят класния климат и да повлияят върху качеството на учебно-възпитателния процес в клас.

Summary. The article is aimed at presenting classroom management as a physical environment and its impact on student behavior and classroom psychoclimate. The article presents the main approaches in understanding the substantive dimensions of the working (physical) environment - time, space, hygiene, ecology, documentation. Specific practices are also presented, supported by research data, through which teachers could improve the classroom climate and influence the quality of the educational process in the classroom.

2. Александър Ранев. Управление на символната среда в класната стая. В: Педагогика, Volume 86, 8/2014. стр. 1232-1243. ISSN 0861 – 3982.

Резюме. Настоящата статия е насочена към изследване на класната символика и нейните възпитателни измерения в контекста на организационно-управленските дейности на учителя в клас. В статията са представени разбирания за съдържателните измерения на символната среда – функции, типология, значение. Представени са и конкретни практики от български училища, подкрепени със снимков материал, чрез които учителите биха могли да подобрят класния климат и култура и да повлияят върху качеството на учебно-възпитателния процес в клас.

Abstract. This article aims to clarify an important element of organizational and management activities of the teacher in classroom management as a symbol environment. The article presents concepts of content dimensions of the symbolic environment – features, typology, importance. In the article are also presented some specific practices in Bulgarian schools, supported by pictures, by which teachers could improve classroom climate and culture affect the quality of the educational process in the classroom.

3. Александър Ранев, Цветослав Николов. Позитивен подход и физическа намеса при работа с деца с предизвикателно поведение. В: сп. Педагогика. 4/2017. стр. 528-537, ISSN 0861 – 3982.

Резюме. В настоящата статия е представен модел за работа с деца с предизвикателно поведение. Материалът е разделен на две части като първата обхваща възпитателно поведенчески въпроси при работа с деца, а във втората се изяснява същността на физическата намеса от страна на възрастния в кризисни ситуации. Двете подтеми обединяват в себе си идеята за позитивен подход при работа с деца предизвикателно поведение.

Summary. A model for work with children with challenging behavior is described in the present article. The article contains two parts – the first one is focused on the “Positive approach” model and the second one is based on the “Physical intervention” concept which is closely related to the management of physical aggression in a point of crisis. Both are united in a holistic-based positive approach for supporting children with emotional and behavioral difficulties.

4. Александър Ранев. Практики на неформално образование в социална услуга „наблюдавано жилище“. В: сп. Педагогика. 7/2018, стр. 909-917, ISSN 0861 – 3982.

Резюме. Социалната услуга „наблюдавано жилище“ е насочена към оказване на подкрепа на пълнолетни младежи и девойки, напуснали домовете за деца, лишени от родителски грижи, центровете за настаняване от семеен тип, приемни семейства и други социални услуги, насочени към деца в риск. Липсата на ресурси за справяне с тези предизвикателства води до рискове, като психически срыв, социална изолация, криминално поведение и др. Възможностите, които предлага неформалното образование за развитие и осъществяване на личностния потенциал на тези млади хора, са жизнено необходими. Характерни форми на неформалното образование са: продължаващо обучение – на завършващите средно или основно образование се дава възможност за редовна, вечерна, индивидуална форма на обучение; професионални и/или образователни курсове – свързани са с професионалната/образователна подготвеност в зависимост от индивидуалния профил на младежа/или девойката; тренинги (индивидуални и групови) – за усвояване социални умения и умения за самостоятелен живот. Настоящият материал описва част от практиките на неформалното учене и образование, осъществявани в социалните услуги „наблюдавано жилище“.

Abstract. The “Observed housing” social service is focused on supporting young people who have left social institutes for children without parents, familytype accommodation centres and foster families in Bulgaria. One of the biggest risks for these youngsters comes from the lack of basic social and professional skills, education, supporting environment. For the youngsters, these deficiencies make their independent life very difficult and often the result is emotional depression, criminal behaviour and social exclusion. The opportunities that non-formal education offers for the development and realization of the personal potential of these young people are very important. Part of the typical forms of non-formal education and learning in social service „observed housing” are: continuing education – for secondary or primary school graduates, there is a possibility of regular, evening, individual form; professional and educational courses – related to professional and educational preparation depending on the individual profile; programs and training – individual or group oriented towards different social skills. This article describes some of the typical practices in the field of non-formal learning and

education in social services “observed housing” and especially in “Observed housing together”. The article describes how practically / in practice the main types of non-formal education are covered: Parallel education – through the parallel support of formal education and parallel compensatory training of young people for independent life and profession; Complementary education – by acquiring of knowledge and experience for personal development beyond formal education; Continuing professional education – Extending and Improving the professional qualification and individual development.

5. Алерксандър Ранев, Красимир Костов. Нагласи, очаквания и интереси сред студенти за образование и кариерно развитие в социално-педагогическата сфера. В: сп. Стратегии на образователната и научна политика, Volume 30, 2/2022, стр. 200-210.

Резюме. Статията отразява резултатите от изследване сред студенти III и IV курс от специалност „Социална педагогика“ на Софийския университет. Изследването е осъществено чрез фокус група и анкетно проучване и цели да установи общите нагласи за продължаващо образование и кариерно развитие в социалнопедагогическата сфера. Анализът на резултатите позволява да се очертаят насоки за подобряване качеството на обучение и оптимизиране на учебното съдържание в магистърските програми към тази специалност с цел привличане интереса на повече студенти и удовлетворяване необходимостта от квалифицирани и мотивирани кадри работещи в сферата на социалната педагогика.

Abstract. The article reflects the results of a survey among students majoring in Social Pedagogy at Sofia University. The research was conducted through a focus group and a survey and aims to establish the general attitudes for continuing education and career development in the social pedagogy field. The analysis of the results allows to outline guidelines for improving the quality of education and optimizing the curriculum in master's programs in this specialty in order to attract more students and meet the need for qualified and motivated staff working in the social pedagogy sphere.

Публикации по показател Г 7. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Ранев, А. (2018). Практически измерения на неформалното учене и възпитание в Слънчевата педагогика. В: Антология на Неформалното образование. София. Университетско издателство. стр. 282-291, ISBN 978-954-07-4375-2

Резюме. Слънчевата педагогика е български образователен модел, който се основава на философско-педагогическото учение на Петър Дънов (Учителя) от началото на ХХ в. Възгледите на Учителя Петър Дънов в областта на обучение- то и възпитанието намират приложение в началото на днешния ХХІ в., когато негови последователи осмислят, структурират и разширяват тези възгледи в системна цялост, позната като Слънчева педагогика. Част от спецификите на Слънчевата педагогика се проявяват в нейните принципи и методи. Основните принципи на Слънчевата педагогика са – Любов, Мъдрост, Истина, а специфични методи са Паневритмия, молитва, съзерцание, работа с цветните лъчи. Посред- ством разнообразни трудови, творчески дейности, спорт, движение, игри, деца- та придобиват основни социални умения, познания за света и себе си. Съществена част заемат заниманията с музика, гимнастика, танци, дихателни упражнения, дейности сред природата. В подобна среда неформалното учене намира своята благодатна почва на проявление. Настоящият текст е насочен към представяне на някои от идейните основи и практически проявления на неформалното обра- зование в двете организации, които прилагат Слънчевата педагогика в България – детска школа за деца между 3 и 6 г. „Бялото кокиче“ и Основно училище „Изгрев“.

Abstract. Sun Pedagogy is a Bulgarian educational model that originated from the philosophy of Petar Dunov (the Master) from the beginning of 20th Century. His concept in the field of learning and education finds application nowadays, at the beginning of 21st Century. Part of the specific of Sun Pedagogy is reflected by its principles and methods. The basic principles of Sun Pedagogy are – Love, Wisdom and Truth. Some specific methods are Paneurhythmy, prayer, contemplation, working with the coloured rays. Through various techniques and creative activities, sports, movements, games, children acquire basic social skills, self-knowledge and knowledge about the world. A significant part of the activities is music, gymnastics, dancing, breathing exercises, activities in the nature. In such an environment, non-formal learning finds its blessed ground of manifestation. This article aims at presenting some of the conceptual bases and practical

dimensions of non-formal education in the both organizations that apply the Sun Pedagogy in Bulgaria– school for children between 3 and 6 years of age „The White Snowdrop“ and “Izgreв” (Sunrise) Primary School. Some of the typical methods and forms are presented in the organization and work mainly in the spheres of moral, aesthetic, ecological, labour and health education of children.

2. Ранев, А. (2018). Практики на неформално образование в социална услуга „наблюдавано жилище. В: Антология на Неформалното образование. София. Университетско издателство. Стр. 627-635, ISBN 978-954-07-4375-2

Резюме. Социалната услуга „наблюдавано жилище“ е насочена към оказване на подкрепа на пълнолетни младежи и девойки напуснали домовете за деца лишени от родителски грижи, центровете за настаняване от семеен тип, приемни семейства и други социални услуги в насочени към деца в риск. Липсата на ресурси за справяне с тези предизвикателства води до рискове като психически срив, социална изолация, криминално поведение и др. Възможностите които предлага неформалното образование за развитието и осъществяване на личностния потенциал на тези млади хора са жизнено необходими. Характерни форми на неформалното образование са: продължаващо обучение – за завършващите средно, или основно образование се дава възможност за редовна, вечерна, индивидуална форма на обучение; професионални и/или образователни курсове – свързани са с професионалната/образователна подготвеност в зависимост от индивидуалния профил на младежа/или девойката; тренинги (индивидуални и групови) – за усвояване социални умения, и умения за самостоятелен живот. Настоящият материал описва част от практиките на неформалното учене и образование осъществявани в социалните услуги „наблюдавано жилище“ и най-вече в „Наблюдавано жилище ЗАЕДНО“.

Abstract. The „Observed housing“ social service is focused on supporting of young people who have left social institutes for children without parents, family-type accommodation centres and foster families in Bulgaria. One of the biggest risks for these youngsters comes from the lack of basic social and professional skills, education, supporting environment. For the youngsters, these deficiencies make their independent

life very difficult and often the result is emotional depression, criminal behaviour and social exclusion. The opportunities that non-formal education offers for the development and realization of personal potential of these young people are very important. Part of the typical forms of non-formal education and learning in social service „observed housing” are: continuing education – for secondary or primary school graduates, there is a possibility of regular, evening, individual form; professional and educational courses – related to professional and educational preparation depending on the individual profile; programs and trainings individual or group oriented towards different social skills. This article describes some of the typical practices in the field of non-formal learning and education in social services „observed housing“ and especially in „Observed housing TOGETHER“. The article describes how practically//in practice the main types of non-formal education are covered: Parallel education – through the parallel support of formal education and parallel compensatory training of young people for independent life and profession; Complementary education by acquiring of knowledge and experience for personal development beyond formal education; Continuing professional education – Extending and Improving the professional qualification and individual development.

3. Ранев, А. (2020). Възпитателни аспекти в социална услуга „наблюдавано жилище“. В Сборник: Юношеството като преход между детството и зрелостта – предизвикателства и хуманистични перспективи. София. Авангард-Прима, стр. 377-388, ISBN 978-619-239-500-1

Резюме. Социалната услуга „наблюдавано жилище“ е насочена към пълнолетни младежи напуснали институциите за деца лишени от родителска грижа, както и пълнолетни младежи в риск. Липсата на ресурси за справяне с предизвикателствата на самостоятелния живот води до рискове свързани със социалното включване и себerealизация на тези млади хора. Поради това и социално-педагогическата, възпитателната, образователната подкрепа в преходния период между напускането на институционалната грижа и самостоятелния живот, е жизнено необходима. Настоящия материал представя някои типични възпитателни практики осъществявани в социалните услуги „наблюдавано жилище“.

Summary. The "observed housing" social service is focused on young people who have left social institutions for children deprived of parental care, family-type accommodation

centres and foster families in Bulgaria. One of the biggest risk for these youngsters comes from the lack of basic social and professional skills, education, supporting environment. For the youngsters, these deficiencies make their independent life very difficult and the result is emotional difficulties, criminal behaviour, social exclusion. Therefore, socio-pedagogical, educational and psychological support in the transitional period between leaving institutional care and independent life is vitally necessary. This material presents some typical educational practices carried out in social services "observed housing".

4. Ранев, А., (2020). Приложение на медиацията в социалните услуги за пълнолетни. Сборник: Межкултурни, научни и образователни диалози. стр. 228-242, ISBN 978-954-314-102-9.

РЕЗЮМЕ. Споровете и конфликтите са присъщи във възпитателната работа в социалните услуги, поради което и използването на методи и похвати за тяхното решаване е ключово за социалните работници и възпитатели. Един утвърден метод за решаване на спорове и конфликти е медиацията и в настоящия текст ще насоча внимание към някои специфики в нейното прилагане в социалната услуга „наблюдавано жилище“. В услугата се предоставя подкрепа на пълнолетни младежи напуснали институциите за деца лишени от родителска грижа в прехода им към самостоятелен живот. Особеностите на средата, предполагат по-различен контекст в разбирането и прилагането на медиацията, които особености ще бъдат предмет на анализ, базиран на практически опит в подобна мултикултурна възпитателна среда.

Summary. Disputes and conflicts are inherent in educational work in social services, therefore the use of methods and approaches to resolve them is key for social workers and educators. One established method for resolving disputes and conflicts is mediation, and in the present text attention is directed to some specifics of its application in the social service "observed housing". The service provides support to adult youth who have left institutions for children deprived of parental care in their transition to an independent life. The particularities of the environment suggest a different context in the understanding and application of mediation, which particularities will be subject to analysis based on practical experience in a similar multicultural educational environment.

Публикации по показател Г 9. Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Александър Ранев. Възпитателни аспекти в социална услуга "Наблюдавано жилище". В: Годишник на Софийския университет. 111/2019, стр-185-207, ISSN 2682-9622

Резюме. Социалната услуга „наблюдавано жилище“ е насочена към пълнолетни младежи напуснали институциите за деца лишени от родителски грижи както и пълнолетни младежи в риск. Липсата на ресурси за справяне с предизвикателствата на самостоятелния живот води до рискове свързани със социалното включване и себerealизацията на тези млади хора. Поради това и социално-педагогическата, образователната и психологическа подкрепа в преходния период, между напускането на институционалната грижа и самостоятелния живот, е жизнено необходима. Настоящият материал представя типични възпитателни и образователни практики осъществявани в социалната услуга „наблюдавано жилище“ и по-конкретно в „Наблюдавано жилище ЗАЕДНО“.

Abstract. The "Observed housing" social service is focused on supporting of young people who have left social institutes for children without parents, family-type accommodation centres and foster families in Bulgaria. One of the biggest risks for these youngsters comes from the lack of basic social and professional skills, education, supporting environment. For the youngsters, these deficiencies make their independent life very difficult and often the result is emotional depression, criminal behaviour and social exclusion. This article describes some of the typical educational, psychological and non-formal learning practices in the social services "observed housing" and especially in "Observed housing Together".

2. Александър Ранев. Основни методи и принципи в педагогиката на Петър Дънов – история и съвременност. В: сп. Педагогически новости. Година IX, 1/2020, стр. 122-141, ISSN 1314-7714

Резюме. Философските идеи и учението на Петър Дънов привличат внимание от години, включително и сред педагогическата общност. В настоящия труд съм си поставил за цел да структурирам педагогическите идеи на Петър Дънов, въз основа

както на негови, така и на материали от негови последователи като част от тях се представят за първи път. Друг принос на студията е, че са описани и съвременни теоретични концепции и практики в приложението на тази педагогика у нас като акцентът е поставен върху нейните принципи и методи. Може да се заключи, че е налице ново педагогическо явление у нас, което условно можем да наречем „Педагогика на Петър Дънов“.

Abstract. The philosophical ideas and teaching of Peter Dunov (called the Master) have been attracting the community attention in our country for years. In his philosophy we can find a rich pedagogical material, which allows building of a pedagogical system. Recently, attempts have been made in this direction as most of them solely based on the work of Peter Dunov. In the present study, I have set the goal to structure the pedagogical ideas of Peter Dunov, based on both his and materials from his followers, as some of them have been presented to the pedagogical community for the first time. Another contribution of the study is the description of modern theoretical concepts and practices and their application in the pedagogy in our country, and the accent is on its principles and methods. In conclusion, we can say that a new pedagogical phenomenon has been born in our country, which we can conditionally call "Peter Dunov's Pedagogy".

3. Александър Ранев. Приложение на медиацията при работа с деца и младежи. В: Годишник на Софийския университет. Том/Volume 114. 2021. стр. 209-241. ISSN 2683-1074.

Резюме. Споровете и конфликтите са присъщи на работата с деца и младежи в училищата и социалните услуги, поради което компетенциите в областта на решаването на конфликти са от важно значение за учителите, социалните работници, възпитателите. Утвърден метод за решаване на спорове и конфликти е медиацията и в настоящия материал ще насоча внимание към някои специфики в нейното прилагане във възпитателна среда. Особеностите на средата в училище и социалните услуги за деца и младежи, предполагат по-различен контекст в разбирането и прилагането на медиацията, които особености ще бъдат предмет на анализ, базиран на преглед на публикации по темата, както и на практически опит. Основна цел е да се открият ключови компетенции за прилагане на медиацията при работа с деца с

младежи, за която цел бе проведено анкетно проучване сред учители и социални педагози.

Abstract. Disputes and conflicts are inherent in the work with children and young people in schools and social services, which is why the conflict resolution competencies are important for teachers, social workers, educators. One established method for resolving disputes and conflicts is mediation and in this study I will focus on some specifics in its applying in educational environment. The peculiarities of the school environment and social services for children and youngsters suggest a different context in the understanding and application of mediation, which features will be the subject of analysis, based on literature, as well as practical experience. One of the main goals is to stand out some key mediation competencies for which purpose a survey was conducted among teachers and social educators.

Публикации по показател Г 10. Публикувана глава от колективна монография

1. Ранев, А., Николов, Ц., (2014). Превенция и кризисна интервенция при работа с деца с поведенчески затруднения. В колективна монография: Академични полета на социалната педагогика. Университетско издателство. ISBN: 978-954-07-3800-0

Резюме. Материалът е насочен към работата с деца с поведенчески затруднения и представя теоретико-приложен модел и конкретни насоки за работа с деца с поведенчески затруднения. Разгледани са различни аспекти на проблемното поведение при децата в това число характерните му форми, цели, причини. Наред с това е представена и методика за работа по случай, процес на оценка, изграждане на план за подкрепа. Съществена част от цялостната подкрепа в случаи на поведение носещо до риск за физическата безопасност и здравето е физическата намеса от страна на възрастния, т.е. кога, при какви обстоятелства и по какъв начин е необходимо прилагането на физическо усилие от специалистите за осигуряване безопасността на детето и/или околните.

Abstract. The material is aimed at working with children with behavioral difficulties and presents a theoretical-applied model and specific guidelines for working with children with behavioral difficulties. Various aspects of problematic behavior in children are examined, including its characteristic forms, goals, functions and factors. In addition, a methodology for case working, functional process, building a support plan is presented. An essential part of overall support in cases of behavior leading to a risk to physical safety and health is physical intervention by the adult, i.e. when, under what circumstances and in what way is it necessary to apply physical effort by specialists to ensure the safety of the child and/or others.